

**Interreg
Europe**

European Union | European Regional Development Fund

Rahoitusvälineitä elinvoimaisen kulttuuriperinnön tueksi

FINCH-hankkeen alueellinen toimintasuunnitelma

*FINCH – Financing impact of Regional Development of
Cultural Heritage Valorisation*

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

Regional Council of South Ostrobothnia

Etelä-Pohjanmaan liitto

Rahoitusvälineitä elinvoimaisen kulttuuriperinnön tueksi – FINCH-hankkeen
alueellinen toimintasuunnitelma, 2021

www.epliitto.fi

Sisällys

1 Yleistietoja hankkeesta	3
1.1 Kansainväliset tapaamiset.....	4
Kansainvälinen tapaaminen Etelä-Pohjanmaalla.....	4
Luettelo FINCH-hankkeen kansainvälisistä tapaamisista.....	5
1.2 FINCH-hankkeen sidosryhmä.....	6
Sidosryhmätyöhön osallistuneet tahot	6
2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet	7
2.1 Toimintasuunnitelma – FINCH -hankkeen välietappi	7
2.2 FINCH-hankkeen toimenpiteet Etelä-Pohjanmaalle.....	7
Toimenpide 1: E-opas kulttuuriperinnön rahoituksesta alue- ja paikallistason toimijoille	8
Toimenpide 2: Kulttuuriperinnön vahvempi rooli Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategiassa	10

1 Yleistietoja hankkeesta

FINCH-hanke on EU:n kansainvälisen Interreg Europe -ohjelman (2014–2020) kautta rahoitettu hanke, jonka aiheina ovat kulttuuriperintö ja rahoitus. Hankkeen ytimessä on kuudesta Euroopan maasta koottu hankekumppaneiden ryhmä, joka edustaa aluetason toimijoita. Kuuden maan eri alueilta olemme hankkeen aikana etsineet hyviä käytäntöjä eli toimintamalleja, jotka tukevat kulttuuriperinnön hoitoa ja kestäväää käyttöä. Olemme tehneet alueiden välisiä vierailuja ja toteuttaneet verkkotapaamisia, joiden avulla olemme vaihtaneet tietoa ja kokemuksia erilaisista hyvistä käytännöistä. Tämän pohjalta kukin hankekumppani on luonut toimintasuunnitelmansa, joka tähtää politiikan välineiden kehittämiseen alueilla.

FINCH-hanke kestää yhteensä neljä ja puoli vuotta vuosina 2018–2022. Hanke rakentuu kahdesta vaiheesta (30 + 24 kk). Ensimmäisessä vaiheessa keskityimme alueiden väliseen vaihtoon, vertaisoppimiseen ja hyvien käytäntöjen käsittelyyn. Hankkeen ensimmäinen vaihe alkoi kesäkuun alusta 2018. Koska hanke sai koronapandemian vuoksi kolme kuukautta lisäaikaa, sen ensimmäinen vaihe päättyi helmikuun 2021 lopussa. Muutoin hanketta on toteutettu kuuden kuukauden jaksoina, joiden päätteeksi hankkeen etenemistä on raportoitu hankkeen johtajalle (Piemonten alue, Italia) ja edelleen Interreg Europe -ohjelman yhteissihteeristölle (Lille, Ranska)

Hankkeen ensimmäinen vaihe huipentui alueellisen toimintasuunnitelman valmistumiseen. Toinen vaihe puolestaan kohdentuu toimintasuunnitelman toteutumisen seurantaan. Interreg Europe -ohjelma on ohjeistanut sisällyttämään toimintasuunnitelmaan 1–3 toimenpidettä.

Ohjelma	Interreg Europe (2014–2020)
Hankkeen nimi	FINCH – Financing impact on regional development of cultural heritage valorisation
Hankkeen johtava kumppani	Piemonten aluehallinto, Italia
Neuvoa-antava kumppani	Hallintotieteiden laitos, Torinon yliopisto, Italia
Muut hankekumppanit	• Etelä-Pohjanmaan liitto, Suomi • Saksi-Anhaltin investointipankki, Saksa

- Thessalian aluehallinto, Kreikka
- Łódźin voivodikunta, Puola
- Lounais-Oltenian aluekehitys, Romania

Hankkeen verkkosivu
(englanniksi)

www.interregeurope.eu/finch

Hanke EP-liiton
verkkosivuilla

www.epliitto.fi/kansainvalistaminen/kansainvaliset-hankkeet/finch

Hyvät käytännöt Etelä-
Pohjanmaalta

Kalevan navetta, Seinäjoki
Veistoskummi-toiminta, Ähtäri

Hyvien käytäntöjen
tietokanta (englanniksi)

www.interregeurope.eu/policylearning/good-practices

Yhteystiedot

Elisa Kraatari, FINCH-projektikoordinaattori
elisa.kraatari(a)etela-pohjanmaa.fi

Tuija Ahola, Kehittämisasiantuntija
tuija.ahola(a)etela-pohjanmaa.fi

1.1 Kansainväliset tapaamiset

Tärkeä osa alueiden välistä vaihtoa hankkeen ensimmäisessä vaiheessa olivat hankekumppaneiden tapaamiset. Näissä tapaamisissa tutustuimme paikan päällä erilaisiin kulttuuriperintökohteisiin ja kuulumme rahoituskäytännöistä niiden kunnostamisessa ja ylläpitämisessä. Hankkeen aloitustapaamisen lisäksi hanke toteutti kuusi työpajatapaamista.

Koronapandemian puhkeaminen aiheutti sen, että maaliskuulle 2020 ajoitettu tapaaminen Kreikassa siirtyi myöhemmäksi. Lopulta Thessalian alueen hankekumppani esitteli alueen hyvät käytännöt virtuaalisessa muodossa pidetyssä tilaisuudessa.

Kansainvälinen tapaaminen Etelä-Pohjanmaalla

Hankkeen kolmas työpaja järjestettiin 9.–10. huhtikuuta 2019 Etelä-Pohjanmaalla, Seinäjoella ja Ähtärissä. Ähtärin kaupungissa hankekumppanit otti vastaan vapaa-aikatoimenjohtaja Marika Puntala. Hän esitteli Eero Hiironen Ylävedet-veistokseen

liittyvää Veistuskummi-toimintamallia. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen puolesta Juhani Hallasmaa kertoi ELY:n jakamien rakennusperintöavustusten merkityksestä yksityisten tahojen kunnostushankkeille. Seinäjoelta Kalevan navetan toimintamallia esitteli Päivi Alanista. Lisäksi Tangomarkkinat-tapahtumaa esiteltiin esimerkkinä aineettomasta kulttuuriperinnöstä.

Etelä-Pohjanmaalta Veistuskummi-malli ja Kalevan navetta etenivät hankkeessa vahvistetuiksi hyviksi käytännöiksi ja tulivat lisätyksi Interreg Europen Good Practices -tietokantaan. Näitä hyviä käytäntöjä esiteltiin myös lokakuun 2020 Euroopan alueiden ja kaupunkien viikon verkkotapahtumassa (*European Week of Regions and Cities*, Brysseli). Kalevan navetta pääsi esille kulttuuriperintökohteiden täydentävää rahoitusta käsittelevään verkkotyöpajaan, jonka järjesti Euroopan komission alainen Koulutuksen ja kulttuurin pääosasto (DG EAC) 25.–26. tammikuuta 2021.

Luettelo FINCH-hankkeen kansainvälisistä tapaamisista

Ajankohta	Tapaaminen
3.–4. 7. 2018	Kick off -tilaisuus, Torino, Italia
6.–7. 11. 2018	1. työpaja, Piemonten alue (Torino, Biella), Italia
26.–27. 2. 2019	2. työpaja, Lounais-Oltenia (Craiova, Drobeta-Turnu Severin), Romania
9.–10. 4. 2019	3. työpaja, Etelä-Pohjanmaa (Seinäjoki, Ähtäri), Suomi
12.–13. 6. 2019	4. työpaja, Saksi-Anhalt (Magdeburg, Haldensleben), Saksa
23.–24. 10. 2019	5. työpaja, Łódźin voivodikunta (Łódź, Zgierz, Nieborów), Puola
18.–19. 1. 2021	6. työpaja (virtuaalinen), Thessalian alue (Larissa), Kreikka

1.2 FINCH-hankkeen sidosryhmä

Tärkeä osa FINCH-hankkeen toteuttamista on ollut sidosryhmätyö. Jokainen hankekumppani on kutsunut alueeltaan kokoon ryhmän asiantuntijoita, jotka ovat kokoontuneet käsittelemään hankkeen teemoja. Etelä-Pohjanmaalla sidosryhmään kuului kymmenen jäsentä, jotka edustavat eri tahoja. Ryhmä kokoontui hankkeen ensimmäisessä vaiheessa kahdeksan kertaa, erityisesti kansainvälisten tapaamisten jälkeen. Sidosryhmäkokouksista ei Interreg Europe -ohjelman sääntöjen mukaisesti ole maksettu kokouspalkkioita.

Sidosryhmän tapaamisissa jäsenet tutustuivat eri alueilta esiteltyihin hyviin käytäntöihin, arvioivat niiden soveltuvuutta Etelä-Pohjanmaalle ja ottivat kantaa toimintasuunnitelman sisältöön. Usein tapaamiset saivat aikaan yleisempää keskustelua alueen kulttuuriperinnön merkityksistä ja mahdollisuuksista sen hoitamiseen.

Sidosryhmästä Kauhavan kaupungin museoitten intendentti Hanna Rieck osallistui kansainväliseen FINCH-tapaamiseen Saksassa 12.–13. kesäkuuta 2019.

Sidosryhmätyöhön osallistuneet tahot

- Pohjalainen rakennusperintö ry
- Kauhavan kaupungin museopalvelut
- Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
- Ähtärin kaupunki
- Leader Liiveri ry
- Taideyliopiston Sibeliuksen akatemian Seinäjoen yksikkö
- Suomen kulttuurirahasto / Etelä-Pohjanmaan maakuntarahasto
- Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti / Seinäjoen yliopistokeskus
- Seinäjoen museot (Etelä-Pohjanmaan alueellinen vastuumuseo)
- Nelimarkka-museo (Etelä-Pohjanmaan alueellinen vastuumuseo)
- Etelä-Pohjanmaan liiton kulttuurilautakunta

2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet

2.1 Toimintasuunnitelma – FINCH -hankkeen välietappi

Kaikilla Interreg Europe -hankkeilla on sama tavoite: vaikuttaa myönteisesti Euroopan alueiden kehitykseen. Ohjelma hakee vaikuttamisen suunnan alueella käytettävistä politiikan välineistä (policy instrument). Näitä voivat olla ohjausdokumentit, erilaiset käytettävät ohjeet, suositukset tai kriteerit, ja soveltuvien osien lisäksi esimerkiksi alueelliset rahoitusohjelmat sekä lainsäädäntö.

FINCH-hankkeessa kukin kumppani on jo hakemusvaiheessa nimennyt omalta alueeltaan kehitettävän politiikkavälineen, jonka parantamiseksi he laativat toimintasuunnitelmansa. Dokumentti sisältää valikoituja toimenpiteitä ja niiden toteutussuunnitelman. Valitut toimenpiteet perustuvat hankkeesta ja sen kumppanialueilta saatuihin vaikutteisiin ja todettuihin hyviin käytäntöihin.

Etelä-Pohjanmaan liitto valitsi hankkeessa kehitettäväksi politiikkavälineeksi Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategian. Kulttuuristrategian päivittäminen osui yksiin FINCH-hankkeen ensimmäisen vaiheen kanssa, mikä näkyy uudessa kulttuuristrategiassa vuosille 2019–2025: kulttuuriperinnöllä on tässä strategiatekstissä aiempaa suurempi rooli.

Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategia on luonteeltaan ohjausdokumentti. Se linjaa maakunnan kulttuurielämän kannalta tärkeitä arvoja ja tavoitteita ja luo kehityksen erilaisille aloitteille, joihin alueen toimijoiden on mahdollista tarttua. Dokumenttiin ei liity budjettia eikä se esimerkiksi velvoita resursointiin. Nämä yleishuomiot kulttuuristrategiasta ovat olleet tärkeitä muistaa, kun olemme laatineet FINCH-toimintasuunnitelmaa.

2.2 FINCH-hankkeen toimenpiteet Etelä-Pohjanmaalle

Interreg Europe -ohjelman periaatteen mukaisesti alueelle suunniteltavien toimenpiteiden täytyy perustua hankkeesta ja sen kumppanialueilta saatuihin vaikutteisiin ja todettuihin hyviin käytäntöihin. Tällä tavalla ohjelma pyrkii vahvistamaan alueiden välistä vaihtoa ja "politiikkaoppimista" (policy learning). Tämä tavoite on myös haastava, sillä alueiden välillä on paljon eroavaisuuksia. Esimerkiksi aluehallinto on eri maissa erilaista. Siksi käytäntöä, joka jollain alueella toimii hyvin, ei useinkaan ole mahdollista sellaisenaan toteuttaa jollain toisella alueella. Haastavuutta lisää se, että FINCH-hankkeen aihe, rahoitusvälineitten

kehittäminen ja julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyön lisääminen kulttuuriperinnön tueksi, on koko Euroopan unioninkin tasolla toistaiseksi melko uusi keskustelun ja kehittämisen aihe.

Toisaalta FINCH-hanke on havainnollistanut, että hyvinkin erilaiset alueet kohtaavat samankaltaisia ongelmia. Ydinkysymys onkin usein sama: mistä varat merkittävän historiallisen rakennuksen kunnostamiseen ja ylläpitoon? Kyse voi kuitenkin olla hyvin eri mittakaavan kohteista. Esimerkiksi Piemonten alueella on haettu ratkaisuja historiallisen Savojin kuningashuoneen lukuisten palatsien ylläpitokuihin. Puolassa Zgierzin kaupungissa on puolestaan etsitty keinoja vanhan puutalokorttelin kunnostamiseen, talo kerrallaan.

Oma lukunsa ovat useat muut kulttuuriperinnön hoitoon liittyvät kysymykset, kuten päätöksenteko siitä, mitä kohteita kunnostetaan, tai pohdinta siitä, miten huolehditaan aineettomasta kulttuuriperinnöstä; kulttuuriperintöä eivät ole vain vanhat rakennukset.

Kysymykset ovat moniulotteisia eivätkä helposti ratkottavissa. Kulttuuriperinnön merkitys on kuitenkin tunnistettu monin eri tavoin. Euroopan unionin eri dokumenteissa kulttuuriperintö korostuu eurooppalaisten yhteisenä perintönä ja identiteetin pohjana. Samalla EU:n kulttuuriperintöpolitiikka painottaa myös taloudellisia ja kestävä kehityksen näkökulmia. Kulttuuriperintökohteilla on suuri merkitys alueiden matkailuteollisuuden kannalta. Arvokkaiden rakennusten oikea-aikainen ja viisaasti toteutettu kunnostaminen säästää myös luonnonvaroja, pitää yllä ja välittää uusille sukupolville taitoja ja – ennen kaikkea – mahdollistaa tulevaisuuden kulttuuriperinnön olemassaolon.

FINCH-toimintasuunnitelmassa Etelä-Pohjanmaalle keskitymme vahvistamaan alueen toimijoiden tietoisuutta kulttuuriperinnöstä ja siihen liittyvistä rahoituskysymyksistä. Hyödynnämme FINCH-hankkeessa saatuja kokemuksia ja erityisesti hankkeen neuvoa-antavan kumppanin laatimaa selvitystä eri rahoitusvälineistä.

Toimenpide 1: E-opas kulttuuriperinnön rahoituksesta alue- ja paikallistason toimijoille

Tavoitteenamme on laatia käytännöllinen ja tiivis opas kulttuuriperintöön liittyvistä rahoitusmahdollisuuksista. Opas kokoaa yhteen FINCH-hankkeessa nähtyjä rahoitus-esimerkkejä ja hyviä käytäntöjä. Tavoitteena on, että opas huomioi alue- ja paikallistason toiminnan puitteita ja toimijoiden tarpeita. Suomenkielinen opas on saatavilla sähköisesti, mikä vahvistaa sen

saavutettavuutta ja mahdollistaa myös oppaan päivittämisen. Rahoitusopas linkitetään Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategian verkkoversioon, jolloin se tarjoaa käytännöllisen tietopaketin strategian tavoitteiden toteuttajille.

Toimenpiteen pohjana on FINCH-hankkeessa laadittu rahoitusopas (*“Living document on financial instruments and regulatory frameworks for the introduction of partnership with private sector”*). Kyseinen opas esittelee tavanomaisimmat rahoitusmahdollisuudet ja esittelee lisäksi mm. joukkorahoitukseen liittyviä esimerkkejä. Tämän tiedoston jakelu on kuitenkin rajattu lähinnä hankekumppaneille ja se on laadittu englanniksi. Se ei myöskään huomioi suomalaista kulttuuriperintöalan toimintaympäristöä.

E-oppaassa hyödynnämme *Living Documentin* tietoja, mutta pyrimme sovittamaan niitä kotimaiseen toimintaympäristöön. Lisäksi käymme läpi FINCH-hankkeessa saatuja kokemuksia hyvistä käytännöistä ja tuomme esille hankkeessa nähtyjä kulttuuriperintöaloitteita. Erityisesti tavoitteenamme on, että oppaan kautta lukija saa perustietoja Euroopan unionin kulttuuriperintöpolitiikasta ja sen ajankohtaisista kysymyksistä. E-opas esittelee lyhyesti tärkeimpiä EU:n kulttuuriperintöön liittyviä ohjausdokumentteja. Oppaan loppuun laadimme lyhyen sanaston, joka tukee teemaan liittyvää politiikkaoppimista. Opas tulee avoimesti saataville Etelä-Pohjanmaan liiton verkkosivuille syksyn 2021 aikana.

Jotta opas soveltuisi alueelliseen toimintaympäristöön Suomessa, laadimme sitä sidosryhmän asiantuntijoiden tuella. Opasta käsittelevissä tapaamisissa sidosryhmän jäsenet antavat palautetta oppaan sisällöistä, jotta se palvelisi alue- ja paikallisen tason toimijoita mahdollisimman hyvin. Toimenpiteen tavoitteissa on myös järjestää hankkeen 2-vaiheen aikana virtuaalinen työpaja joukkorahoituksesta, jotta tämä toimintamalli tulisi paremmin tutuksi.

E-oppaan keskeiset sisällöt

- Kulttuuriperintöalan vakiintuneet rakenteet Suomessa ja viimeaikainen kehitys Euroopan unionin kulttuuriperintöpolitiikassa
- Näkökulmia rahoitusvälineisiin (perustuu hankkeen neuvoa-antavan kumppanin laatimaan tietokoosteeseen)
- Esimerkkejä FINCH-hankkeen hyvistä käytännöistä, erityishuomiota joukkorahoitukseen
- Yleistietoa olemassa olevista rahoituslähteistä
- Luettelo ajankohtaisimmista kulttuuriperintöalan ohjausdokumenteista
- Lyhyt sanasto

Toimenpide 2: Kulttuuriperinnön vahvempi rooli Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategiassa

Toimintasuunnitelman toinen toimenpide perustuu Interreg Europe -ohjelman sääntöihin, joiden mukaan hankekumppaneiden täytyy 2-vaiheessa seurata politiikkamuutoksia (policy change), joita he ovat saavuttaneet hankkeen 1-vaiheen aikana. Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategia päivitettiin vuoden 2019 aikana, jolloin FINCH-hanke oli jo käynnissä. Päivitetty strategia käsittelee kulttuuriperintöä laajemmin kuin sitä edeltänyt versio. Tämän muutoksen myös raportoimme FINCH-hankkeessa politiikkamuutokseksi, ja siksi se edellyttää seuranta-toimenpidettä alueelliseen toimintasuunnitelmaan.

Etelä-Pohjanmaan liitto kiinnittää huomiota kulttuuriperinnön rooliin mahdollisissa rahoitushakemuksissa, jos rahoitushakuja järjestetään. Hakemuksissa kiinnitämme huomiota esimerkiksi siihen, miten hyvin hakijat tunnistavat ja käyttävät kulttuuriperintöön liittyviä käsitteitä tai ajankohtaisten ohjausdokumenttien suosituksia ja tavoitteita. Tätä tukee myös ensimmäisessä toimenpiteessä esitelty e-opas alueen toimijoille. Omassa toiminnassaan Etelä-Pohjanmaan liitto huomioi myös uusimman jäsenkuntansa kulttuuriperinnön erityispiirteitä, kuten se on huomionnut muut jäsenkunnat vuonna 2019 päivitettyssä kulttuuristrategiassaan. Tätä seuranta liitto toteuttaa FINCH-hankkeen 2-vaiheen ajan eli marraskuun 2022 lopulle saakka.

www.epliitto.fi

Kampusranta 9 C / PL 109 / 60101 Seinäjoki

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

Regional Council of South Ostrobothnia